

Метою проблемно орієнтованого моніторингу є відстеження тенденцій розвитку тієї чи іншої регіональної проблеми, яка відібрана за певними критеріями, визнана суспільно значущою й вимагає особливого втручання органів державної та місцевої влади. На відміну від тотального, предметом проблемно орієнтованого моніторингу є не діагностика загальної регіональної ситуації, а спостереження за конкретними явищами й процесами, що виникають на території [4, с. 184–186].

Тотальний моніторинг може включати в себе проблемно орієнтований як самостійний фрагмент загального спостереження.

Проаналізовані підходи до класифікації моніторингу регіонального розвитку не є вичерпаними. Це зумовлює подальше висвітлення зазначеної проблематики в майбутніх дослідженнях.

IV. Висновки

Існуючі системи та види моніторингу розвитку регіону спрямовані на формування реальної та об'єктивної оцінки різних видів безпеки регіонів: соціальної, екологічної, економічної, політичної, культурної, духовної. Доцільність проведення моніторингу розвитку регіонів України не викликає сумнів, оскільки він дає змогу визначити ключові цілі та завдання розвитку території, отримувати інформацію щодо діяльності галузей та підприємств регіону, створювати реальне уявлення про стан виконання регіональних програм, визначити перспективні напрями розвитку регіону та дієві способи їх реалізації.

Для ефективного використання існуючих видів моніторингу на регіональному рівні

необхідно розробити алгоритм процесу моніторингу регіонального управління. Тому в подальшому доцільними є дослідження теоретичних і прикладних аспектів законодавчого врегулювання питань запровадження регіонального моніторингу за діяльністю місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.

Література

1. Артеменко В. Інструментальні засоби та моделі створення системи соціально-економічного моніторингу регіону / В. Артеменко // Становлення національної економіки України : зб. матер. Всеукр. наук. конф. ; Львівський держ. університет ім. І. Франка. – Л., 1995. – С. 62–64.
2. Гбур З.В. Роль моніторингу в організаційно-управлінському забезпеченні державної політики / З.В. Гбур // Ефективність державного управління : зб. наук. праць Львівського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2007. – С. 279–285.
3. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / [за ред. З.С. Варналія]. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
4. Региональная экономика и управление / Г.Г. Фетисов, В.П. Орешин. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 416 с.
5. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком : навч. посіб. / Д.М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2000. – 224 с.

УДК 352

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ОЦІНКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Гулевська С.Ф.

аспірант Харківського регіонального інституту НАДУ при Президентіві України

Annotation

In the article the level of trust in local government in modern Ukraine is revealed, it is shown that metrics credibility of local government is noticeably higher than the central government, the influence on the level of trust in government social and economic factors is analyzed, it is proved that no adjustment effective dialogue with the authorities the level of support from the population, especially youth, will steadily decrease.

Анотація

У статті розглянуто рівень довіри до місцевої влади в сучасній Україні, показано, що

за більшістю показників довіра до органів місцевого самоврядування є помітно вищою, ніж до центральних органів влади, проаналізовано вплив на рівень довіри до влади соціально-економічних чинників, доведено, що без налагодження ефективного діалогу рівень підтримки дій влади з боку населення, особливо молоді, буде неухильно зменшуватися.

Ключові слова

Соціологічні опитування, довіра до місцевої влади, органи місцевого самоврядування.

I. Вступ

Досліджуючи комплекс актуальних проблем місцевого самоврядування в сучасній Україні, фахівці відзначають, що на сьогодні органи місцевого самоврядування не здатні досягнути тієї мети, заради якої вони власне існують, – створити та підтримувати сприятливе життєве середовище, в якому людина мала б усі можливості для розвитку, користувалася б якісними та доступними соціальними послугами. Таким чином, наявна сьогодні система місцевого самоврядування не відповідає потребам суспільства [8, с. 79].

Серед чинників, що дають підстави для такої негативної оцінки, на нашу думку, слід виділити низький рівень соціальної активності членів територіальних громад, небажання брати активну участь у діяльності органів самоорганізації населення, від'ємний баланс довіри населення до органів місцевої влади. Подібні тенденції зумовлені зневірою громадян у професійності та порядності працівників місцевої влади, переконанням у неможливості останніх допомогти

у вирішенні нагальних проблем сьогодення. Це, у свою чергу, є потужним гальмом на шляху становлення громадянського суспільства і водночас може спровокувати масові авторитарні настрої в суспільстві, бажання вирішити всі проблеми за допомогою “сильної руки”.

Необхідно погодитись з О. Крутій в тому, що довіра – обов'язковий елемент легітимізації. Як наголошує дослідниця: “Політика й влада повинні породжувати віру в їх потенціал, їх ресурси, у можливість задоволення очікувань, формувати позитивний імідж державної служби (це теж її ресурс), давати упевненість, що влада не буде перевищувати ці ресурси, у тому числі ресурс довіри” [4, с. 32]. Результати європейського соціологічного дослідження показують, що згаданий О. Крутій ресурс довіри до органів влади в Україні є на сьогодні вкрай незначним, особливо порівняно з аналогічними показниками в країнах Європейського Союзу, що видно з наведеної табл. 1 [12].

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання “Наскільки Ви довіряєте працівникам центральних та місцевих органів державного управління та вважаєте, що вони є чесними?” (у %)

Країна	Зовсім не довіряю	Не довіряю	Важко сказати	Довіряю	Повністю довіряю	Не знаю	Середній бал
Австрія	3,5	8,8	29,5	42,6	8,5	7,0	3,47
Великобританія	5,0	21,1	46,4	24,6	0,4	2,4	2,94
Данія	2,0	8,9	24,5	52,0	8,0	4,0	3,58
Естонія	3,9	18,4	28,6	30,6	2,1	16,5	3,10
Іспанія	5,8	16,9	31,3	40,0	3,7	2,3	3,19
Нідерланди	2,8	17,8	37,6	39,0	0,9	1,8	3,18
Польща	4,8	18,2	36,7	30,9	1,0	8,2	3,06
Словаччина	4,2	25,6	41,7	19,9	1,0	7,2	2,87
Угорщина	6,3	13,5	27,5	43,2	3,4	6,1	3,25
Україна	10,8	20,7	31,5	16,3	2,7	17,9	2,75

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз динаміки рівня довіри та підтримки органів місцевої влади і розробка пропозицій щодо його підвищення.

III. Результати

У межах статті під “місцевою владою” ми розуміємо як органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) міські та районні ради), так і районні державні адміністрації (далі – РДА). Саме так – “місцева влада” – визначені ці структури в опитувальних аркушах більшості опрацьованих результатів соціологічних досліджень. Випадки, коли громадянам пропонувалося оцінити діяльність окремо ОМС та РДА будуть відповідно позначені у наведених таблицях.

Проблема низького рівня довіри громадян України до місцевої влади постійно знаходиться в центрі уваги фахівців у галузі державного управління, соціології, політоло-

гії тощо. Питання, які мають висвітлити рівень підтримки населенням тих чи інших ініціатив місцевої влади, показати рівень довіри до них з боку членів територіальних громад, регулярно включаються до опитувань і моніторингові, що проводяться провідними аналітичними центрами нашої держави, зокрема: Національним інститутом стратегічних досліджень [8; 9], Українським центром економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова [7; 11], Інститутом проблем управління ім. Горшеніна [3; 5], Фондом “Демократичні ініціативи”, Інститутом соціології НАН України [10; 12] та ін.

Так, за одним з останніх опитувань, проведених Українським центром економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова, на сьогодні рівень підтримки органів місцевої влади громадянами України виглядає таким чином (табл. 2) [11].

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання “Чи підтримуєте ви діяльність місцевих органів влади” (у %)

Період	Повністю підтримую	Підтримую окремі заходи	Не підтримую	Важко відповісти
Березень 2009	6,2	38,6	44,4	10,9

Держава та регіони

Грудень 2008	6,4	30,7	45,9	17,0
Березень 2008	11,1	46,4	29,3	13,1
Вересень 2007	10,6	40,5	37,3	11,5
Лютий 2007	9,2	41,5	33,4	15,8
Грудень 2006	6,8	33,9	38,4	20,9
Вересень 2006	13,1	37,8	33,4	15,7

Однією з головних перешкод на шляху розвитку ефективної системи місцевого самоврядування є економічна неспроможність більшості територіальних громад реалізувати як власні, так і делеговані повноваження. Як слушно зазначали ще у 2006 р. співробітники Research & Branding Group: “У місцевої влади в Україні немає прав, у неї є лише обов’язки” [6]. Як наслідок, жоден орган місцевого самоврядування не може відчутти себе самостійним, адже коли грошей немає, нічого не можна спланувати не тільки щодо розвитку міста і конкретної території, а й за соціальними програмами.

Таке становище спричиняє нестачу коштів для інвестицій, що негативно позначається на багатьох аспектах життєдіяльності територіальної громади, наприклад, негативно впливає на функціонування комунальної інфраструктури населених пунктів, призводить до вкрай незадовільного стану систем постачання житлового фонду. Центром Разумкова було проведено опитування, мета якого – з’ясувати, на кого громадяни України покладають провину за різке подорожчання комунальних платежів. Його результати наведено в табл. 3 [11].

Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання “Хто, насамперед, винен у підвищенні тарифів на житлово-комунальні послуги” (у %)

Варіанти	Вересень 2006 р.	Лютий 2007 р.
Уряд	48,5	42,7
Президент	19,1	11,2
Місцева влада	6,7	21,8
Ніхто не винен – це зумовлено підвищенням цін на газ Росією	14,4	10,5
Важко відповісти	11,3	13,7

У контексті піднятої теми цікавою є інформація щодо ролі органів місцевої влади у подоланні світової економічної кризи, вплив якої на нашу державу є очевидним, а її не-

гативні наслідки відчуває на собі абсолютна більшість сімей в Україні. Отже, оцінка громадян є такою (табл. 4) [11].

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання “Дії яких органів влади сприяють подоланню кризи чи, навпаки, поглиблюють її” (у %)

Варіанти	Нічого не знаю про дії стосовно подолання кризи	Сприяють подоланню кризи	Поглиблюють кризу	Не впливають на кризову ситуацію	Важко відповісти
ОМС	18,2	7,9	22,9	31,1	19,8
ОДА	17,5	7,4	26,0	28,3	20,9
Національний банк	6,8	7,8	67,7	8,2	9,6
Прем’єр-міністр	7,0	25,2	48,5	10,7	8,5
Уряд	8,4	17,1	52,8	12,6	9,1
Верховна Рада	8,7	12,6	56,4	13,6	8,7
Президент	9,7	13,8	56,6	12,8	7,0

Як видно, громадяни цілком логічно виводять місцеву владу за межі як “винуватців”, так і “рятувальників” від наслідків економічної кризи, абсолютно впевнено покладаючи відповідальність на центральні органи влади.

Серед багатьох питань, що потребують вирішення саме на рівні територіальних громад, особливої уваги потребує ситуація із соціальним захистом населення. На відміну від проблем політичного, макроекономічного, ідеологічного характеру, соціальні питання є тими складовими буття наших співгромадян, від розв’язання яких безпосередньо залежить соціальна активність населення, його довіра до органів влади, ба-

жання підтримувати або, навпаки, ігнорувати ті чи інші владні ініціативи.

Безумовно, враховуючи утриманські, патерналістські настрої значної частини нашого суспільства, які, на жаль, і до сьогодні мають місце, в тому числі й через надмірно популістську політику органів влади загальнодержавного рівня, ми не можемо сподіватися на високу оцінку зусиль місцевої влади щодо вирішення соціальних проблем населення. Так, наприклад, за результатами соціологічного опитування, проведеного Інститутом проблем управління ім. Горшеніна серед мешканців м. Харкова маємо такі дані (табл. 5) [5].

Таблиця 5

Розподіл відповідей на запитання “Оцініть діяльність наведених структур влади в галузі соціального захисту населення” (у %)

Варіанти	Відмінно	Добре	Задовільно	Не задовільно	Повністю не задовільно	Важко відповісти
Президента України	0,6	1,1	7,5	22,3	58,3	10,3
КМУ	1,0	3,7	13,1	21,2	53,6	9,6
ВРУ	0,2	0,9	10,2	24,6	53,6	10,5

Продовження табл. 5

Варіанти	Відмінно	Добре	Задовільно	Не задовільно	Повністю не задовільно	Важко відповісти
ОДА	0,5	4,2	17,9	20,6	39,7	17,1
Міської ради	0,8	4,9	16,4	20,9	41,1	15,9

Отже, мешканці м. Харкова хоча й оцінюють діяльність міської ради дещо вище, ніж інших органів влади, приводу для оптимізму керівникам міста це напевне не має додавати. Як ми вже відзначали вище, місцеві органи влади не в змозі в повному обсязі задовольняти соціальні потреби громади. Таке твердження можна проілюструвати результатами аналізу видатків місцевих бюджетів, який був зроблений співробітниками Національного інституту стратегічних досліджень у 2007 р. Як стверджують дослідники, більша частина коштів місцевих бюджетів спрямовується, в першу чергу, на виплату заробітної плати, питома вага якої в загальному обсязі видатків становить до 70% [8, с. 138]. У результаті місцеві керівники на мають можливості послідовно розширювати сферу надання послуг соціального характеру.

Ще однією суттєвою перешкодою на шляху ефективного функціонування ОМС є політична ситуація, яка склалася в Україні, зокрема, введення в дію пропорційної виборчої системи. Аналіз доцільності виборів за партійними списками навіть на районному та міському рівнях не є завданням нашої статті. Втім, такі їх наслідки, як погіршення якості складу місцевих рад, надмірна політизація управлінських рішень, прагнення деяких керівників лобювати інтереси не громади, а певної політичної сили є настільки негативними, настільки і загальноновизначними [9]. Це, в свою чергу, призводить до того, що громадяни України впевнено і стабільно ставлять місцеву владу на високі сходинки в рейтингу тих державних структур, які порушують їх права.

Останню тезу можна проілюструвати результатами соціологічного дослідження, наведеними в табл. 6 [7, с. 9].

Таблиця 6

Розподіл відповідей на запитання “Хто на сьогодні є джерелом істотних порушень прав людини в Україні” (у%)*

Варіанти	Роки			
	2006	2007	2008	2009
Президент	25,2	31,5	29,0	54,5
Прем'єр-міністр	–	24,5	16,0	37,3
Голова Верховної Ради	–	18,0	9,5	19,6
Уряд	32,8	34,4	22,7	36,0
Верховна Рада	29,2	29,5	28,9	37,0
Народні депутати	35,2	40,3	44,9	49,2
Місцева влада	43,7	46,0	40,4	28,2
Міліція	40,9	42,8	45,4	35,0
Прокуратура	21,5	17,9	24,2	20,2
СБУ	11,1	9,3	8,6	11,3
Збройні сили	5,2	4,6	4,7	4,4
Бізнес	21,0	16,5	21,2	16,4
Кримінальні структури	48,5	50,0	52,4	41,0
Самі громадяни	25,0	22,4	28,0	14,5
Інше	1,6	1,6	1,6	1,4
Ніхто	2,3	0,3	1,7	0,9
Важко відповісти	10,3	9,8	10,0	10,0

* Примітка. Респонденти могли дати всі необхідні варіанти відповіді.

Слід наголосити, що вищенаведену проблему необхідно розглядати у нерозривному зв'язку із ще однією – зневірою громадян у тому, що порушені права можна захистити, відстояти методами, поширеними в демократичному суспільстві, зокрема, звернення-

ми до органів влади, позовами до суду. Одна з причин такого становища – високий рівень корупції в органах влади. В Україні на антикорупційну тематику прийнято понад 70 нормативних документів, зокрема 12 законів, із яких два не набули чинності, та 12

Держава та регіони

постанов Уряду (з них одна втратила чинність) [1].

Проблема корупції, що пронизує все українське суспільство, безпосередньо впливає і на рівень довіри населення до чинної влади як державного, так і місцевого рівнів. Як зазначають науковці, відсутність чіткого розподілу повноважень між рівнями, органами та посадовими особами місцевого самоврядування спричиняє відчуженість органів місцевого самоврядування від населення,

призводить до того, що ОМС перетворюються на закриті корпорації, дії якої відрізняються непрозорістю, незрозумілістю для членів територіальної громади [9].

Унаслідок цього зростають соціальна апатія та зневіра населення, що тільки змінюється після оприлюднення чергового випадку корупційних дій у середовищі місцевої влади. Про те, що такі випадки не є поодинокими, свідчать результати соціологічного дослідження, які наведені в табл. 7 [3].

Таблиця 7

Розподіл відповідей на запитання “Які владні структури є найбільш корумпованими” (у %)*

Варіанти	Показник
Міліція	54,0
Суди	46,5
Місцеві органи влади	26,7
Прокуратура	24,1
Митниця	22,4
Кабінет Міністрів	8,6
Секретаріат Президента	7,9
СБУ	4,2
Жодна з перерахованих структур не є корумпованою	0,3
Важко відповісти	17,6

* Примітка. Респонденти могли дати всі необхідні варіанти відповіді.

Проте, аналізуючи наведені дані, необхідно усвідомлювати, що значна частина відповідальності за високий рівень поширення корупційних дій, зокрема, хабарництва серед представників владних структур лежить і на самих громадянах. Опиняючись перед вибором – боротися за свої права легальним та легітимним шляхом або прискорити вирішення питання даванням хабара, наші співгромадяни часто обирають другий варіант. Так, у 2008 р., відповідаючи на запитання “Чи доводилось Вам, Вашим родичам або знайомим давати гроші, подарунки людям, від яких залежало вирішення Ваших проблем”, 62% громадян дали ствердну відповідь, понад 24% сказали “ні” і ще понад 13% завагалися з відповіддю [3].

IV. Висновки

Враховуючи обмежений обсяг статті, ми свідомо залишили за її межами висвітлення таких питань, як регіональний розподіл рівня підтримки місцевої влади, віковий склад респондентів, види їх зайнятості, освіти тощо. Тут лише відзначимо, що, наприклад, за віковими показниками більш позитивно оцінюють діяльність ОМС люди пенсійного віку, найменше – молодь. Це може бути зумовлене тим, що серед осіб похилого віку, які значну частину свого життя прожили за радянської системи, в принципі поширене більш лояльне ставлення до влади, якою б вона не була.

Водночас низький рівень довіри з боку молодого покоління має підштовхнути місцеву владу до активних дій у справі інформування та популяризації своїх ініціатив са-

ме серед молоді, залучення її енергії, знань та амбіцій до роботи на користь територіальної громади, зокрема, шляхом фінансової, інформаційної, кадрової підтримки місцевих молодіжних громадських організацій. Якщо ж цього не буде зроблено, логічно припустити, що довіра до влади з боку громадян буде в подальшому стабільно знижуватись.

Література

1. Антикоруційні ініціативи Президента України [Електронний ресурс] / Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/anticorruption.html>.
2. Громадська думка на межі 2007–2008 рр. Оцінка року, що минає, та погляд у майбутнє [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uisr.org.ua/uploads/PR_2007_12_27.pdf.
3. Корупція в Україні: влада, держава, суспільство. Соціологічне дослідження 20 жовтня – 3 листопада 2008 р. [Електронний ресурс] / Київський інститут проблем управління ім. Горшеніна. – Режим доступу: <http://www.kipu.com.ua>.
4. Крутій О.М. Сучасні тенденції діалогової взаємодії в державному управлінні як умова довіри до влади / О.М. Крутій // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ОРІДУ. – О., 2006. – Вип. 2 (26). – С. 31–38.
5. Настоящий Харьков. Материальное положение и социальная защита [Електронний ресурс] / Киевский институт

- проблем управління ім. Горшенина. – Режим доступу: <http://www.kipu.com.ua>.
6. Проблема реформування органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rb.com.ua/ukr/politics/analytics/2006/348.html>.
  7. Стан дотримання прав людини в Україні. Результати соціологічних досліджень [Електронний ресурс] / Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова. – К., 2009. – Режим доступу: <http://www.uceps.org.ua>.
  8. Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / [за заг. ред. Ю.Г. Рубана]. – К. : НІСД, 2007. – 538 с.
  9. Україна в 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / [за заг. ред. Ю.Г. Рубана]. – К. : НІСД, 2008. – 186 с.
  10. Українське суспільство 1992–2006. Соціологічний моніторинг / [за ред. В. Ворони, М. Шульги]. – К. : Інститут соціології НАН України, 2006. – 578 с.
  11. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uceps.org.ua/>.
  12. Ukraine and Europe: Outcomes of International Comparative Sociological Survey. – Kyiv, 2007. – 142 p.

УДК 352/354

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОЇ САМОВРЯДНОЇ ВЛАДИ

Лазор О.Д.

доктор наук з державного управління, доцент
Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України

Annotation

The article defines polyaspect approaches to the interpretation of the essence of the concept of "power". The structural and functional conceptual-self-governing public attribute options positions of institutional power on approach are characterized, its content and features are disclosed, the basic components of conceptual category apparatus are defined.

Анотація

У статті з'ясовано багатоаспектність підходів щодо трактування сутності поняття "влада". Охарактеризовано структурно-функціональні та концептуально-атрибутивні параметри публічної самоврядної влади з позицій інституціонального підходу, розкрито її зміст та ознаки, визначено сутність основних складових понятійно-категорійного апарату.

Ключові слова

Місцеве самоврядування, інститут публічної самоврядної влади, теоретико-методологічна основа.

I. Вступ

Проголошення незалежності України створило умови для радикальних демократичних перетворень, консеквентним вираженням яких стало закріплення у ст. 7 Конституції України положення щодо визнання та гарантування місцевого самоврядування як домінанти організації місцевої влади. Такий підхід зумовив принципово нове бачення, порівняно з доконституційним періодом суспільного розвитку, що якнайповніше від-

повідає трактуванню сутності місцевого самоврядування як єдино можливої форми організації публічної влади на місцевому рівні. Водночас інституціональна модель публічної самоврядної влади, загальні риси якої закріплені Конституцією України, потребує подальшого наукового осмислення та пошуку досконалішого варіанта.

Своєчасність дослідження теоретичних і практичних проблем конституційно-правового статусу суб'єктів публічної самоврядної влади зумовлена також трактуванням місцевого самоврядування як комплексного правового інституту, підґрунтям норм якого мають бути науково обґрунтовані теоретико-методологічні засади. Одним із чинників, що стримує розвиток місцевої демократії, є недостатня розробленість інституціонального підходу стосовно тлумачення публічної самоврядної влади як фундаментального інституту, що на сьогодні ще не отримало в науковій літературі та законодавчій практиці відповідного закріплення.

Аналіз літературних фахових джерел з означеної проблематики засвідчив: витоки теоретико-методологічних засад формування інституту публічної самоврядної влади варто шукати у працях вітчизняних та зарубіжних учених кінця XIX – початку XX ст.; процеси трансформації влади ґрунтовно вивчали здебільшого історики, а не правники та фахівці у сфері місцевого самоврядування; тема вивчення організації місцевої